

**НАВЧАЛЬНИЙ ТРЕНІНГ “КРЕАТИВАТОР ІДЕЙ” У СИСТЕМІ
ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ**

УДК 37.036+37.013.44

Людмила Петришин, доктор педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

**НАВЧАЛЬНИЙ ТРЕНІНГ “КРЕАТИВАТОР ІДЕЙ” У СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ
КРЕАТИВНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ**

У статті проаналізовано методичну складову навчального тренінгу “Креативатор ідей” у процесі формування креативності фахівців соціальної сфери у вишах. Охарактеризовано авторський навчальний тренінг “Креативатор ідей” як метод, що сприяє успішній реалізації креативного потенціалу, підвищенню особистісної самооцінки, розвиває самостійність, відповідальність, та сприяє подоланню бар’єрів у проявах креативного мислення та дії, розвитку креативної компетентності.

Ключові слова: навчальний тренінг, креативність, фахівці соціальної сфери, майбутні соціальні педагоги, креативне зростання.

Табл. 1. Літ. 5.

Людмила Петришин, доктор педагогических наук,
доцент кафедры социальной педагогики и социальной работы
Тернопольского национального педагогического университета имени Владимира Гнатюка

**ОБУЧАЮЩИЙ ТРЕНИНГ “КРЕАТИВАТОР ИДЕЙ” В СИСТЕМЕ
ФОРМИРОВАНИЯ КРЕАТИВНОСТИ СПЕЦИАЛИСТОВ СОЦИАЛЬНОЙ СФЕРЫ**

В статье проанализировано методическую составляющую учебного тренинга “Креативатор идей” в процессе формирования креативности специалистов социальной сферы в вузах. Охарактеризован авторский обучающий тренинг “Креативатор идей” как метод, способствующий успешной реализации креативного потенциала, повышению личностной самооценки, развитию самостоятельности, ответственности, и способствует преодолению барьеров в проявлениях креативного мышления и действий, развитию креативной компетентности.

Ключевые слова: учебный тренинг, креативность, специалисты социальной сферы, будущие социальные педагоги, креативный рост.

**Lyudmyla Petryshyn, Ph.D. (Pedagogy), Associate Prof. Of Social Pedagogy Department
Volodymyr Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University**

**EDUCATIONAL TRAINING “IDEAS CREATIVATOR” IN THE SYSTEM OF
FORMATION THE CREATIVITY OF SPECIALISTS IN SOCIAL SECTOR**

The article analyzes the methodological component of the educational training “Kreativator ideas” in the process of creative professionals in the social sector universities. Characterized by the author’s educational training “Kreativator ideas” as a method of contributing to the successful implementation of creative potential, improving personal self-esteem, developing independence, responsibility, and helps to overcome barriers to creative forms of thought and action, the development of creative competence.

Keywords: educational training, creativity, social experts, the future social teachers, creative growth.

Актуальність проблеми. Важливою умовою й визначальним фактором успішності підготовки фахівців соціальної сфери є формування креативного мислення, розвиток креативних умінь, навичок, що обумовлено, по-перше, потребами й закономірностями розвитку інформаційного суспільства, є фактором формування та постійного забезпечення професійності й компетентності соціального педагога, по-друге, специфікою педагогічної діяльності, особливістю ролі та місця особистості соціального педагога як

новатора в педагогічному процесі. На думку дослідників-педагогів, креативність “це не лише ідеї, підходи, методи, методики, техніки й технології, які в таких поєднаннях ще не висувалися або не використовувалися, але й той комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, які містять у собі прогресивне начало, що дає змогу в змінених умовах і ситуаціях достатньо ефективно вирішувати завдання виховання та освіти. Ця діяльність є креативною та передбачає формування, розвиток креативного мислення,

НАВЧАЛЬНИЙ ТРЕНІНГ “КРЕАТИВАТОР ІДЕЙ” У СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

умінь, навичок творчо вирішувати проблеми в професійній сфері та на всіх її рівнях.

Формування та реалізація креативної діяльності в професійній системі освіти, зокрема в соціально-педагогічній сфері, обумовлена й низкою таких об'єктивних факторів: профілізацією та індивідуалізацією освітнього процесу; авторськими творчими та креативними методиками та техніками; методами дослідження креативності та творчості; методиками активізації креативності та творчості особистості; методиками формування та розвитку креативності особистості; варіативними системами навчання (розвивальна, модульно-розвивальна, навчально тренінгова, особистісно зорієнтована, диференційована тощо); методами проектування та моделювання творчості особистості; рейтинговою системою оцінювання навчальних досягнень; модернізацією змісту, форм і методів навчально-виховної діяльності [2; 3; 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Зазначимо, що у численних наукових публікаціях у контексті формування креативної особистості та її креативних здібностей висвітлено різні аспекти цієї проблеми: історико-психологічні аспекти проблеми формування креативності досліджували Дж. Гілфорд, Е. Торранс, М. Воллах, Х. Грубер, Дж. Девідсон, Н. Коган, С. Медник, Д. Фельдман, Д. Харінгтон; теоретичні й методичні аспекти проблеми дослідження розкрити в працях В. Дружиніна, Д. Богоявленської, М. Гнатко, Л. Єрмолаєвої-Томіної, В. Козленко, В. Моляко; психологічні аспекти теорії творчості висвітлювали Л. Виготський, Я. Пономарьов, В. Роменець, С. Рубінштейн, А. Брушлинський, О. Леонтьєв, О. Лук, В. Моляко, В. Рибалка; особливості педагогічної творчості проаналізовано в наукових дослідженнях В. Андрєєва, В. Загвязинського, В. Кан-Калика, Н. Кузьміної, М. Поташніка, В. Сластьоніна.

Навчальний тренінг у професійній підготовці фахівців соціальної сфери розглядається Н. Ничкало як тренінговий метод навчання та спосіб організації практичного й теоретичного освоєння дійсності, зумовлений закономірностями об'єкта, окрім того О. Падалка зазначає, що це впорядкована дія з метою одержання певного позитивного результату в процесі навчально-виховної роботи.

Метою статті – розглянути навчальний тренінг як метод формування готовності фахівців соціальної сфери до креативної професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку освітнього процесу,

у практику вищих освітніх закладів необхідно вводити креативно-творчий підхід до підготовки майбутніх соціальних педагогів, мета якого повинна полягати у формуванні в майбутнього професіонала творчої уяви та творчого мислення, розвиткові цікавості та дослідницької поведінки, креативного потенціалу та здібностей, креативних навичок та вмінь у результаті творчо-креативної об'єкт-суб'єктної взаємодії в процесі фахової підготовки.

Тренінги дають змогу реалізувати потребу майбутніх фахівців у спілкуванні, груповій взаємодії, прямому й опосередкованому впливі на інших людей [4, 11 – 15]. Особливої актуальності у контексті досліджуваної проблеми набуває наукова позиція Т. Гери. Науковець твердить, що “ідеєю організації професійно зорієнтованого тренінгу є використання тренінгової групи не лише для навчання, але й психотерапевтичної роботи з кожним учасником на основі групової динаміки [1, 210].

У сучасній науковій теорії та практиці розглядають велику кількість модифікацій конкретних форм тренінгів, відповідно до якої тренінг – це:

а) своєрідна форма дресури, коли за допомогою жорстких маніпулятивних прийомів формуються зміни в поведінці, “стираються” шкідливі, на думку керівника тренінгу, звички;

б) тренування, в результаті якого відбувається формування та відпрацювання вмінь і навичок ефективної поведінки;

в) форма інтерактивного навчання, метою якого є передача знань, а також розвиток певних умінь і навичок;

г) метод створення умов для саморозкриття учасників і самостійного пошуку способів розв'язання власних психологічних проблем [3, 163].

З огляду на проаналізоване актуальним буде розгляд структурних складових навчального тренінгу “Креативатор ідей” для фахівців соціальної сфери, як необхідного засобу формування креативності майбутніх професіоналів [2].

Тема тренінгу: креативність, як внутрішній ресурс людини та важливий фактор розвитку творчої особистості.

Мета тренінгу: усвідомлення креативності в собі і її розвиток. (Розвиток здатності учасників тренінгу знаходити нові нестандартні (креативні) вирішення завдань; налагодження комунікативних зв'язків усередині групи.)

Завдання: усвідомлення і подолання бар'єрів для прояву і розвитку креативного мислення, усвідомлення необхідності креативного

**НАВЧАЛЬНИЙ ТРЕНІНГ “КРЕАТИВАТОР ІДЕЙ” У СИСТЕМІ
ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ**

Таблиця 1.

Структура тренінгу

№ З/П	Види робіт	Орієнтована тривалість вправи, хв.	Ресурсне забезпечення
Вступний блок (20 хв.)			
1.	Вступне слово тренера. Інформування про тему, мету, завдання, зміст та кінцевий результат тренінгу; визначення очікування учасників.	10	-
2.	Мозковий штурм “Правила тренінгу”	5	Фліп-чарт, плакат з правилами роботи
3.	Вправа для сприяння знайомству учасників “Чарівна казка”	5	-
Основний блок (55 хв.)			
4.	Вправа “Не Реальна історія”	5	-
1.	Вправа “З’єднай крапки”	10	Картки з малюнком крапок
2.	Вправа “Генератор ідей”	10	Картки з малюнками
3.	Вправа “Розшифруй анаграми”	10	Картки з анаграмами
	Вправа “Хто більше?”	10	-
4.	Вправа “Проблема і вирішення”	10	-
Заключний блок (20 хв.)			
1.	Підведення підсумків тренінгу, оцінка досягнення цілей тренінгу. Рефлексія заняття та очікувань	10	Аркуші паперу із зазначеними очікуваннями учасників
2.	Легенда “Будь готовим до нових знань”	10	-
3.	Заключне слово тренера	-	-

середовища, формування навичок і вмінь управління креативним процесом.

Цільова аудиторія: студенти ВНЗ спеціальності “Соціальна педагогіка”, “Соціальна робота”, “Практична психологія”.

Тривалість тренінгу: 95 хв.

Хід тренінгу.

I. Вступний блок (20 хвилин).

Всі учасники тренінгу отримають можливість усвідомити, що таке креативність, які її прояви, а також бар’єри, які перешкоджають актуалізувати власні творчі ресурси.

1. *Вступне слово (5 хв.)*

Як відомо, нестандартність у підходах до вирішення певних проблем на сьогодні є одним із ключових факторів ефективного здійснення соціально-педагогічної діяльності. Проте, не кожен з нас наділений такими здібностями, та, на щастя, креативність це саме та якість яку можна та потрібно розвивати у собі. Отже, спробуємо розвинути у собі креативність за допомогою розробленого нами тренінгу.

Креативність (від англ. Create – створювати, англ. Creative – творчий) – творчі здібності індивіда, що характеризуються готовністю до створення принципово нових ідей, що

відхиляються від традиційних або прийнятих схем мислення і входять в структуру обдарованості в якості незалежного фактора, а також здатність вирішувати проблеми, що виникають всередині статичних систем.

Основні риси, характерні для креативних особистостей, це свідомість, відповідальність, наполегливість, почуття обов’язку, високий контроль над поведінкою і емоціями, рішучість, підприємливість, схильність до ризику, соціальна сміливість.

Розроблений нами тренінг сприятиме розвитку креативного мислення у студентів соціальної педагогіки. У ньому запропоновано низку завдань, що позитивно впливатимуть на процес формування креативних якостей та здібностей у майбутніх соціальних педагогів.

3. Мозковий штурм “Правила тренінгу” (5 хв.).

Спочатку тренер знайомить учасників із основними правилами тренінгу, а потім вислуховує пропозиції учасників, щодо додаткових правил, які вони хочуть бачити.

Мета. Організація заняття.

- Активність;
- Доброзичливість;
- Я – висловлювання;

**НАВЧАЛЬНИЙ ТРЕНІНГ “КРЕАТИВАТОР ІДЕЙ” У СИСТЕМІ
ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ**

- Слухати і чути;
- Піднята рука;
- Тут і тепер;
- Вимкнений телефон;
- Діяти за правилом Я+Ти = Ми;
- Цінувати свій час і кожного;
- Принцип добровільності і активності;
- Правило відвертості і відкритості;
- Говорити лише від свого імені.

2. Вправа для знайомства “Чарівна казка” (10 хв.)

Мета. Знайомство з учасниками тренінгу, налаштування учасників на творчу роботу, створення доброзичливої атмосфери в групі.

Спочатку кожен з учасників називає себе на ім'я, потім кожен з учасників тренінгу розповідає коротку казку про ім'я свого сусіда.

II. Основний блок (55 хв.).

Збиратись разом – це початок, Триматись разом – це процес, Працювати разом – це успіх. Генрі Форд.

1. Вправа “не Реальна історія” (5 хв.).

Мета: Налаштування на творчий процес.

Учасники сідають у коло. Необхідно скласти казку соціально-педагогічного змісту в якій використовуватимуться такі слова: “Принцеса, дромоманія, аномалія, соціалізація, мікросоціум, селянин, терапія”.

2. Вправа “З'єднай крапки” (10 хв.).

Мета: Розвиток нестандартного мислення.

Пошук нових підходів до проблеми. Розвиток колективної взаємодії учасників тренінгу.

Учасники тренінгу повинні якнайшвидше з'єднати крапки використовуючи лише 3 або 4 лінії.

3. Вправа “Генератор ідей” (10 хв.).

Мета: Розвиток швидкого пошуку ідей, нового бачення речей.
За 10 секунд необхідно назвати якомога більше варіантів того, що зображено на малюнку.

4. Вправа “Розшифруйте анаграми” (10 хв.)

Учасникам дається картка із анаграмами, які вони повинні якнайшвидше розшифрувати.

Г д е г п а о	Педагог
Р ц я і к о е к	Корекція
В і ь к а и т р н е и с	Креативність
т о б а о р	Робота

5. Вправа “Хто більше?” (10 хв.)

Вправа на гнучкість і продуктивність

мислення. Виберіть будь-який предмет. Пропоную обрати акваріум. Необхідно придумати якомога більше варіантів застосування цього предмету. Учасники тренінгу почерзі називатимуть варіанти, на роздуми дається не більше 20 сек. Якщо в учасника немає ідей він вибуває, гра триває доки не залишиться один – переможець. Приймаються усі варіанти відповіді окрім відверто безглузких.

6. Вправа “Проблема і вирішення” (10 хв.).

Вправа базується на тому, що кожному учаснику тренінгу необхідно підібрати до п'яти нижче перерахованих проблем по п'ять соціально-педагогічних методів, які б допомогли соціальному педагогу у їх вирішенні.

Проблеми до яких необхідно підібрати методи:

- дромоманія;
- наркоманія;
- дезадаптованість;
- девіантна поведінка;
- насильство.

II. Заключний блок (20 хв.).

1. Підведення підсумків тренінгу.

Обговорення очікувань, рефлексія. (10 хв.)

Попросіть учасників проаналізувати свої очікування і по черзі висловитися, справдилися вони (повною мірою, частково), не справдилися чи виявилися недоречними.

Отже, креативність є важливим фактором розвитку особистості і визначає її готовність змінюватися, відмовлятися від стереотипів.

Креативність – це здібності, якими хоч і в різній мірі, але володіє кожна людина. Креативна людина більш приваблива у спілкуванні, вона притягує до себе інших, з нею легко і цікаво.

Креативність багато в чому визначає успіх справи і діяльності людей багатьох професій, особливо професій, що передбачають взаємодію “людина – людина”, а, як ми знаємо, соціально педагогічна це саме така діяльність.

Отже, креативність у здійсненні соціально-педагогічної діяльності повинна бути однією з визначних якостей фахівця.

Сподіваємось, що розроблений нами тренінг буде при нагоді у розвитку цієї важливої якості.

2. Завершення тренінгу. Легенда (10 хв.).

Тренер розповідає учасникам тренінгу легенду. “Будь готовим до нових знань!”

Якось один юнак прийшов до наставника і попросив:

- Я хочу, щоб ти був моїм учителем. Допоможи мені пізнати життєву мудрість.

- Гарзд, – погодився вчитель, – розкажи мені про себе. Учень розповідав про свої достоїнства, про те, як багато він знає й скільки всього вміє.

НАВЧАЛЬНИЙ ТРЕНІНГ “КРЕАТИВАТОР ІДЕЙ” У СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Учитель вислухав, а потім дав йому перше завдання.

Але юнак не погодився з ним, вирішив, що завдання це невдале, що для початку потрібне зовсім інше. Він казав:

- Я вже багато чому навчився, досяг чималих успіхів у житті. Так, можливо в інших галузях. То чому б їх не перенести на вказану ситуацію!

Що б не пропонував наставник, у юнака завжди віднаходився правильніший розв'язок завдання.

Тоді мудрець дав хлопцю порожню склянку, а сам почав наливати в неї вино із глека. Спочатку склянка наповнилася до половини, потім до вінця, а вчитель усе наливав і наливав напій. Юнак певний час спокійно дивився, як вино переливається зі склянки на землю, але згодом не стримався й закрячав:

- Досить лити! Ми лишень намарно витрачаємо вино!

- Точнісінько так само, як і я намарне гаю свій час. Я міг би навчити тебе багатьом речам, але ти вже переповнений, наче ця склянка.

- Юнак запитав:

- То що, мій минулий досвід нічого не вартий?

- Ти володієш сьогодні достатнім багажем знань. Але якщо ти прагнеш більшого він не приведе тебе до творчої мети. Йди собі! І повертайся лише тоді, коли спорожнієш. Коли будеш готовим до нових знань!

Висновок: У кожного в душі величезний захоплюючий світ. Усі знання, досвід, вміння, які вже отримано, привели нас туди, де ми зараз, власне, й перебуваємо. Продовжити свій шлях розвитку та зростання допоможе пошук нового, іншого, відмінного. Усе, що від нас вимагається – прагнути розвивати свої творчі можливості. Чого я вам бажаю!

Тренер. Ми з вами добре попрацювали. На завершення я пропоную уявити на одній долоні посмішку, на іншій – радість. А щоб вони не

втекли від нас, їх треба міцно-преміцно поєднати в аплодисменти. *До нових зустрічей!* [2].

Висновки. Отже, узагальнюючи все вище проаналізоване, ми можемо констатувати, що перевагами використання навчального тренінгу “Креативатор ідей” для фахівців соціальної сфери, у навчально-виховній діяльності студентів полягає у тому, що підвищується зацікавленість студентів навчальним матеріалом та формується стійка творча зацікавленість до нового, що націлює на креативну діяльність у професійній сфері. Окрім того, навчальний тренінг підвищує мотивацію самоосвіти, формує нові компетенції та сприяє продукуванню креативних ідей. Також спонукає до успішної реалізації креативного потенціалу, підвищення особистісної самооцінки, розвитку самостійності, відповідальності, а розвиток комунікативних умінь і вмінь працювати в групі важко переоцінити.

1. *Луганцева О.Г. Тренінгові технології навчання у професійній підготовці соціальних педагогів до роботи з сім'єю / О.Г. Луганцєві // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 4 (215), 2011. – С. 199 – 212.*

2. *Петришин Л.Й. Креативологія OPEN STUDYIA. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://openstudying.blogspot.com/>.*

3. *Соціальна педагогіка: теорія і технології: [підручник] / за ред. І.Д. Зверєвої. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.*

4. *Технологія тренінгу / [упоряд.: О. Главник, Г. Бєвз; за заг. ред. С. Максименко]. – К.: Главник, 2008. – 112 с.*

5. *Черепанова А.В. Методика формування у студентів конструктивно-проектних умінь на основі використання елементів інноваційних педагогічних технологій / А.В. Черепанова // Проблеми сучасної педагогічної освіти: Зб. статей / Крим. держ. гуманіт. ін-т. – К., 2001. – Вип. 3, ч. 2. – С. 217 – 223. – (Педагогіка і психологія).*

Стаття надійшла до редакції 12.10.2015

“Життєвий, як і педагогічний процес, мають матеріальний і духовний потяг до суспільно-економічного та інтелектуального вдосконалення. І тому, цьому вдосконаленню, немає та й не може бути меж”.

*Олександр Шпак
доктор педагогічних наук, професор
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*

